

Liperi

Varhaiskasvatus

Palvelupolku/vaativa erityinen tuki

Lapsen oikeus

- Jokaisella lapsella on oikeus olla lapsi
- Jokaisella lapsella on oikeus kuulua yhteisöön
- Jokaisella lapsella on oikeus olla lapsena muiden lasten joukossa
- Tuen tavoitteena on, että lapsi pystyy toimimaan oman yhteisön täysivaltaisena, tasa-arvoisena ja yhdenvertaisena jäsenenä

ARVOT

TOIMINTAKULTTUURI

Yhteinen määrittely

- Miten määrittelemme LAPSEN
- Miten määrittelemme tuen tarpeen
- Kuka kantaa huolta lapsesta - huolenpito
- Hyvinvointi ja ilo
- Positiivinen pedagogiikka

YHTEINEN PUHE – PUHE OHJAA TOIMINTAA

Rakenteellinen tuki

- Sisarusryhmät
- Joustava esi- ja alkuopetus
- 5-6 -vuotiaiden ryhmät
- Palveluohjaus
- Tukitiimi

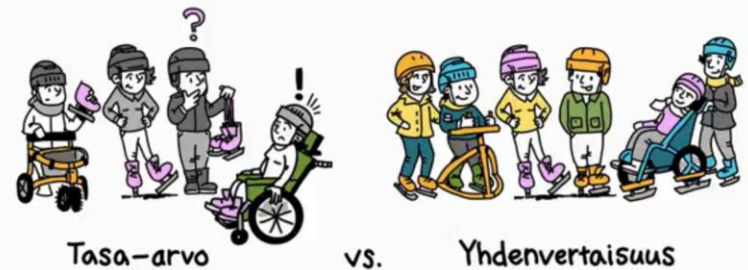
Asiakirjataso

- Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma
- Perusopetuksen opetussuunnitelma
- Tuen käsikirja
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Laaja hyvinvointisuunnitelma
- Yhteiset toimintamallit -> SiunSote
- Tiedonsiirron käytänteet-
paikallinen/yksikkö/yksilötaso

Yksilöllistä tukea – ei kaikille samaa vaan jokaiselle omanlaista

- Varhaiskasvatuksen erityisopettajat
- Hyvinvointipedagogit
- Ryhmäavustajat
- Perheohjaaja
- Musiikkiterapeuttiset ryhmät (O)
- Muskaritoiminta (O)
- Sosiaalipedagoginen hevostoiminta (O)
- Psykologin palvelut (O)
- Perheperustaisen kuntoutuksen keskus (Perpe, Honkalampi)
- Taidekasvattajat
- Luontohoiva - Ulkotoiminta

Työskentelytavat

- Palveluohjaus – oikea varhaiskasvatuspaikka
- Aloituskäynti kotiin
- Lapsen vasukeskustelu – ketä mukana?
- Konsultatiivinen ohjaus – tukitomet tuodaan ryhmään/minäpystyvyyden lisääminen
- Tuki aina ryhmään – lasta ei eroteta ryhmästä
- Tukitiimi – sisäinen monialainen tiimi
- Ostopalvelut
- Perhepäivähoito etäkonsultaatio
- Laadunarviointi

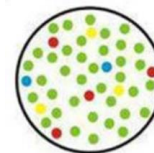
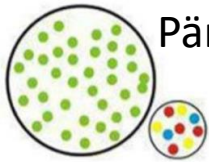
Tuen käsikirjan yhteiset tavoitteet

- Lasten, nuorten ja vanhempien yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen
- Palvelujen oikea-aikaisuus sekä asiakas- ja tarvelähtöisyys
- Tuki viedään lasten ja nuorten kasvuympäristöön
- Palvelujen vaikuttavuutta arvioidaan
- Lasten ja nuorten mielenterveyttä ja päihteettömyyttä edistetään
- Lasten ja nuorten osallistumisen lisääminen kunnan, liperiläisten yhdistysten ja järjestöjen tapahtumiin
- Lasten ja nuorten turvallinen arki

Inklusion ymmärtäminen?

”Sosiaalinen integraatio uhkaa vesittää inklusion” (Seppälä-Pänkäläinen 2009)

Segregaatio	Sosiaalinen integraatio	Inklusio
Erityisryhmät/-päiväkodit	Jako yleiseen ja erityiseen	Yhdessä oppiminen ja kasvaminen heterogeenisissä ryhmissä
Diagnosointi ja lapsivalikointi	Diagnosointi ja lapsivalikointi	Tuki lähipäiväkodissa
Kiinteät pienryhmät	Kiinteät pienryhmät	Pedagogiikan jatkuvaa kehittämistä
Yksilö eristetään	Kuntoutetaan yksilöä	Muutetaan ympäristöä

OSALLISUUS

Olla osa jotakin yhteisöä.

-edellyttää yhteisön hyväksyntää ja yksilön halua

Toimia osana jotakin yhteisöä.

-edellyttää todellisia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä yksilön osaamista ja halua mahdollisuuksien hyödyntämiseen

Kokea olevansa osa jotakin yhteisöä.

-edellyttää yhteenkuuluvuuden mahdollisuuksia ja yksilön tietoisuutta

*"Tiedättehän, että jos jotakuta säikäyttää hyvin usein,
hän muuttuu helposti näkymättömäksi."*

Tove Jansson, Näkymätön lapsi

Kolmiportainen tuki

Erityinen tuki

Monilla alueilla
tuen tarvetta

Tuki on
jatkuvaa ja
säännöllistä

Moniammatillinen
työskentely ja
erityispedagoginen
osaaminen

Tehostettu tuki

Useampia
tukimuotoja
käytössä
samanaikaisesti

Säännöllisempiä
tukitoimia, seurantaa
ja arviointia.

Määräaikaista
Kapea-alista

Yleinen tuki

Vasun mukainen
toiminta

Kolmiportainen tuki – varhaiskasvatus ja perusopetus

- Yhteinen ajattelumalli
- Yhteiset toimintatavat
- Dokumentointi

LAADUKAS VUOROVAIKUTUS RYHMÄSSÄ

TUNNETUKI

- Turvallinen ilmapiiri, hyvä ryhmähenki, kokemus välittämisestä ja arvostuksesta
- Vähän kielteistä kommunikointia ryhmässä
- Opettajan sensitiivisyys vahvaa, yksilöllistä huomiointia, lasten aloitteisiin vastaaminen
- Ystävällinen ja kohtelias kommunikointi

TOIMINNAN ORGANISOINTI

- Selkeä ryhmä, aikuinen sitoutuu toimintaan
- Ympäristöstä löytyy tarvittavat välineet
- Siirtymät ovat joustavia ja toimivia, ennakointi

OHJAUKSELLINEN TUKI

- Toiminta, vuorovaikutus ja kielellinen mallintaminen tukevat ymmärtämistä, ajattelua, ongelmanratkaisua ja käsitteiden oppimista
- Palaute on oppimisprosessia ohjaavaa ja kannustavaa
- Lapset ovat aktiivisia toimijoita ja osallistuvat aktiivisesti, toiminnallisen osallistumisen kehittämisen menetelmät käytössä

Pedagogisten tukitoimien rooste	Yksilön tuki	Ryhmän tuki	Yhteistyö	Ympäristö
Toimintakulttuuri	Toimintakulttuuri hyväksyy erilaiset ihmiset ja tavat toimia. Jokaista yksilöä arvostetaan ja se näkyy ja kuuluu puheessa, ja siinä miten yksilöt kohtelevat toisiaan.	Aikuiset refleктоivat ja arvioivat ryhmän toimintakulttuuria jatkuvasti. Tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen kannustetaan ja tuetaan. Toimintatapoja parannetaan ja kehitetään jatkuvasti.	Kaikkien toimijoiden kanssa käydään keskustelua toimintakulttuurista ja tiedostetaan kaikkien merkitys ja vaikutus toimintakulttuurin luomisessa.	Arvostava, avoin vuorovaikutteinen ympäristö tukee kaikkia lapsia.
Ympäristön järjestäminen ja aistiherkkyyksien	Aistiherkkyyksien tunnistaminen, tiedostaminen ja	Kaikki hyötyvät aistiherkkyyksien huomioimisesta	Sl-terapeutti (toimintaterapeutti) päiväkotiin ja	Aistiärsykkeet, akustiikka, valaistus otetaan huomioon

huomiointi	huomioiminen. Mahdollisten neuropsykiatristen pulmien selvittäminen asiantuntijoiden kanssa. Mahdollisuus rauhoittumiseen ja yksin työskentelyyn	toiminnassa ja ympäristön suunnittelussa. Opettaja huomio aisteihin liittyvät ärsykkeet ja muokkaa ympäristön kaikille miellyttäväksi.	kouluun konsultoimaan ja mukaan lapsen vasukeskusteluun tai oppilaan tuen suunnitteluun.	toiminta- ja oppimisympäristöissä. Hyödynnetään luonnon hyvinvointia tuottavaa vaikutusta myös lasten tukitoimissa. Ympäristön muunneltavuus yksin-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn
Vahvuusperusteisuus	Minäkuvan ja itsetunnon vahvistaminen myönteisen huomion keinoin: kannustaminen, positiivinen palaute, keskustelu vahvuuksista	Ryhmään kuulumisen tunnetta vahvistetaan ja jokaisen kohdataan myönteisesti ryhmässä.	Ongelmakeskeisestä puheesta vahvuuspuheeseen. Tukitoimia ei viivytellä vaan yhteistyön keinoin luodaan lapselle myönteinen kuva itsestään, kyvyistään ja osaamisestaan.	Vahvuusperustainen pedagogiikka näkyy oppimisympäristöissä. Lapset ja kasvattajat käyttävät puheessaan luonteen vahvuuksien käsitteitä.

Toiminnanohjauksen, hahmottamisen ja muistin tukeminen	Toiminnanohjauksen haasteissa tärkeimmät tukitoimet ovat varhaiskasvatus-/koulupäivän strukturointi ja tilanteiden ennakointi. Lapselle/oppilaalle kerrotaan päivän aluksi, mitä toimintoja päivä sisältää. Kuvakortit auttavat hahmottamaan tilanteita. Tapahtumien ennakointi auttaa lasta/nuorta suunnittelemaan omaa	Kaikilla lapsilla voi olla jossain vaiheessa haasteita toiminnanohjauksessa ja hahmottamisessa, vaikka niitä ei aina havaita ja tiedosteta arjessa. Kaikki ryhmässä hyötyvät strukturoinnista ja ennakkoinnista, toiminnanohjauksen vahvistamisesta ja opettelusta sekä muistin tukemisesta.	Tarvittaessa isoissa toiminnanohjauksen pulmissa käännytään prt:ssä psykologin puoleen ja mietitään tarvitseeko lapsi yksilöllistä tai ryhmämuotoista kuntoutusta varhaiskasvatuksessa esi- ja perusopetuksessa käytössä olevien pedagogisten tukitoimien lisäksi.	Ennakoinnilla ohjataan sisäisen puheen ja suunnittelun alkamista. Toiminnanohjausta voi oppia toimintaa vaiheistamalla (mitä pitikään tehdä?, suunnitteleminen, työskentely ja arviointi). Muistin pulmat otetaan huomioon ohjeiden annossa. Ohjeiden näkyvillä oleminen, kuvat ja
---	---	---	---	--

Vaativa erityinen tuki

- Yksilöllinen tuen polku
- Monialainen yhteistyö
- Vastuutyöntekijä malli – yhdessä SiunSoiten kanssa
- Arviointi – missä onnistuttu/missä ei -> yhteistyön toimivuus

Yksilöllinen tuen polku

Monialainen arviointi: Vastuutyöntekijän nimeäminen (ellei jo ole),
kirjaamiset: pedagogisiin asiakirjoihin/yksiöllisen oppilashuollon kertomukseen

varhaiskasvatus

"verkoston rakentuminen"
"koulupolun suunnittelu alkaa"
"tuen suunnittelu ja arviointi"

esiopetus

"koulupaikka"
"koulupolku"
"tuen suunnittelu ja arviointi"

peruskoulu

"tuen suunnittelu ja arviointi"
"jatko-opinnot"

alakoulu

yläkoulu

jatko- opinnot

"tuen suunnittelu ja
arviointi"

Vastuutyöntekijän pari:

monialaisesti yhteistyössä
nimetty lapsen ja perheen
kanssa työskentelevä
varhaiskasvatuksen työntekijä

Vastuutyöntekijäparin nivelvaihe:

varhaiskasvatuksen
työntekijä ja monialaisesti
yhteistyössä nimetty
oppilaan alakoulun
opettaja

Vastuutyöntekijäparin nivelvaihe:

oppilaan alakoulun
opettaja ja
moniammatillisesti
nimetty yläkoulun opettaja

Vastuutyöntekijäparin nivelvaihe:

yläkoulun opettaja ja
opo sekä jatko-opinto-
paikan opettaja

* mukana aina vanhemmat ja lapsen/nuoren elämässä vaikuttavat ammattilaiset sekä mahdolliset erityishuollon palveluohjaaja/kuntoutusohjaaja ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä

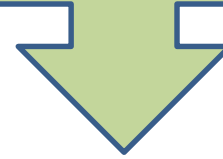
* lisäksi kutsutaan tarvittavat asiantuntijat:

* lapsen hoitopaikan edustus
* lähikoulun luokanopettaja/pienryhmäopettaja/
Honkalampikeskuksen opettaja/muut tarvittavat opettajat
* psykologi/toiminta-/puheterapeutti

* ohjaaja
* sairaalan edustus
* muut mahdolliset
yhteistyötahot

Monialainen yhteistyö

**Perhekeskus
Lastensuojelu
Akuuttiryhmä**

**Erikoissairaanhoito
-tutkimus**

MONIALAINEN RYHMÄ
-vastuuhenkilö
-arviointi
-dokumentointi

**Kun lapsi tulee
varhaiskasvatuksesta/koulusta
kotiin, hänen pitäisi voida sanoa
joka päivä:**

- Minä onnistuin
- Sain vaikuttaa mitä ja miten tehtiin
- Minusta pidetään
- Sain tehdä hyvää toisille

TARVITSEMME

VARHAISKASVATUKSEEN YHTEISÖLLISEN
”OPPILASHUOLLON”

- > neuvola
- > varhainen tuki
- > perheneuvola
- > akuuttiryhmä
- > Honkalampi –keskus

Ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä kunnan tasolla!